

STORTINGET

Innst. 84 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:3 S (2018–2019), Dokument 8:4 S (2018–2019), Dokument 8:25 S (2018–2019),
Dokument 8:29 S (2018–2019)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om fire representantforslag som omhandler oppheving av sammenslåinger av fylkeskommuner

Til Stortinget

Sammendrag

Innledning

Komiteen behandler i innstillingen fire representantforslag som omhandler Stortingets vedtak 8. juni 2017 om sammenslåing av fylkeskommuner. Forslagene gjengis nedenfor.

Representantforslag 3 S (2018–2019) om oppheving av sammenslåing av Troms og Finnmark fylkeskommuner

Storingsrepresentantene Sandra Borch, Geir Adelsten Iversen, Heidi Greni, Willfred Nordlund og Trygve Slagsvold Vedum fremmet 3. oktober 2018 følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak om oppheving av sammenslåing av Troms og Finnmark fylker.»

Representantforslag 4 S (2018–2019) om oppheving av vedtak om sammenslåing av fylkeskommunene Østfold, Akershus og Buskerud

Storingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Ole André Myhrvold, Per Olaf Lundteigen, Heidi Greni, Willfred Nordlund og Trygve Slagsvold Vedum fremmet 3. oktober 2018 følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak om oppheving av sammenslåing av Østfold, Akershus og Buskerud fylker.»

Representantforslag 25 S (2018–2019) om mulighet for oppheving av vedtak om sammenslåing av fylkeskommunene Hedmark og Oppland, Sogn og Fjordane og Hordaland, Vestfold og Telemark

Storingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Åslaug Sem-Jacobsen, Kjersti Toppe, Emilie Enger Mehl, Bengt Fasteraune, Heidi Greni, Willfred Nordlund, Trygve Slagsvold Vedum og Steinar Ness fremmet 18. oktober 2018 følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at fylkestingene i Hedmark, Oppland, Sogn og Fjordane, Hordaland, Vestfold og Telemark gjør vedtak om hvorvidt de ønsker at vedtatte fylkessammenslåinger skal oppheves. I de tilfeller der ett eller begge fylkesting gjør vedtak om at de ønsker at vedtatte fylkessammenslåinger skal oppheves, bes regjeringen fremme sak til Stortinget om oppheving av disse fylkessammenslåingene.»

Representantforslag 29 S (2018–2019) om å stanse tvangssammenslåing av fylker

Storingsrepresentant Bjørnar Moxnes fremmet 24. oktober 2018 følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om oppheving av tvangssammenslåing av:

- Finnmark og Troms
- Buskerud, Østfold og Akershus
- Telemark og Vestfold
- Oppland og Hedmark
- Hordaland og Sogn og Fjordane»

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av henholdsvis 10. og 25. oktober 2018 til Kommunal- og moderniseringsdepartementet ved statsråd Monica Mæland bedt om en vurdering av forslagene. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 6. november 2018.

Komiteen har avholdt felles muntlig høring i sakene 6. november 2018.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharakhani, Kjell-Idar Juvik, Stein Erik Lauvås og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Mari Holm Lønseth, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Kari Kjønås Kjos, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til at innstillingen omhandler representantforslagene Dokument 8:3 S (2018–2019), Dokument 8:4 S (2018–2019), Dokument 8:25 S (2018–2019) og Dokument 8:29 S (2018–2019).

Komiteen viser til at det ble gjennomført en åpen høring 6. november 2018 om alle forslagene denne innstillingen omhandler.

Juridiske spørsmål

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det er reist juridiske betenkninger knyttet til inndelingslovens bestemmelser og Stortingets vedtak i juni 2017. Flere pekte under høringen på at strukturendringene i regionreformen ble vedtatt uten forsvarlig utredning, og at bestemmelsene i inndelingsloven ikke er fulgt.

Komiteen viser til inndelingsloven § 4 som slår utvetydig fast at det er Stortinget som «gjør vedtak om samanslåing av fylke».

Komiteen vil slå fast at Stortinget gjennom dette har full mulighet til å slå sammen fylker også i de tilfeller der det ikke er lokal tilslutning til en slik sammenslåing.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil allikevel bemerke at det har vært, og er, politisk uenighet om hvorvidt det er fornuftig å slå sammen fylker uten lokal tilslutning. Når det gjelder sammenslåing av kommuner, har eksempelvis et flertall på Stortinget slått fast at eventuelle kommu-

nesammenslåinger i perioden 2017–2021 utelukkende skal bygge på frivillighet.

Komiteen viser til § 8 i inndelingsloven om initiativrett. Tredje ledd i bestemmelsen slår fast at departementet på eget initiativ kan utrede spørsmål om grenseendring eller grensefastsetting. Komiteen viser videre til inndelingsloven § 3, der det i fjerde ledd heter at «Omgrepet grenseendring i denne lova er ei fellesnemning på samanslåing, deling og grensejustering». Det er derfor etter komiteens syn ikke tvil om at departementet på eget initiativ kan utrede spørsmål om sammenslåing av fylker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til § 9 i inndelingsloven om saksutredning. I fjerde ledd heter det at «I saker om samanslåing eller deling må kommunestyret eller fylkestinget sjølv uttale seg». Denne retten må etter flertallets syn nødvendigvis gjelde etter at et konkret forslag om sammenslåing er utredet.

Flertallet mener derfor at Stortinget etter inndelingsloven er i sin fulle rett til å slå sammen fylker selv uten lokal tilslutning, men bestemmelsene i loven om initiativrett og saksutredning skal også naturligvis følges.

Flertallet viser til brev av 2. juli 2015 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til fylkeskommunene. Flertallet anser ikke at dette brevet er å regne som et initiativ tatt fra departementets side etter inndelingsloven § 8 tredje ledd. Snarere overløt departementet etter flertallets syn til fylkene selv å «innlede prosesser med sikte på å vurdere og avklare om det er aktuelt å slå seg sammen med nabofylker».

Flertallet viser til at Finnmark fylkesting den 25. mars 2015 stemte ned et forslag om å starte naborpraten med Troms fylkeskommune allerede i 2015. Det ble fattet vedtak i samme møte om at Finnmark må bestå som eget fylke. Flertallet viser til møte i Finnmark fylkesting den 8. desember 2016, der fylkestinget gjentok vedtaket fra året før.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener imidlertid at når det ikke forelå noe konkret initiativ om sammenslåing, hadde fylkeskommunen ikke noen grunn til å gjøre noe mer enn å melde til departementet at Finnmark skulle bestå som egen region, jf. vedtak i 2015 og 2016. Videre vil flertallet vise til at hvis man i ettertid skal anse Finnmark fylkestings vedtak i desember 2016 som en uttalelse om sammenslåingen med Troms, fratrar man fylkeskommunen og befolkningen de demokratiske rettighetene som de etter inndelingsloven har til å påvirke prosessen.

Etter flertallets syn har derfor verken departementet eller Finnmark fylkeskommune selv tatt initiativ til å utrede spørsmål om sammenslåing etter inndelingsloven § 8, etterfulgt av den lovbestemte retten etter inndelingsloven § 9 til at fylkestinget selv skal få uttale seg om sammenslåingen.

Dette bekreftes etter flertallets syn av at regjeringen i Prop. 84 S (2016–2017), lagt fram 5. april 2017, ikke foreslo konkrete sammenslåinger i Nord-Norge. Flertallet viser til at regjeringen i denne proposisjonen skrev at regjeringen vil «vurdere spørsmålet om fylkesstrukturen i nord nærare før det kjem framlegg om ei ny inndeling». Dette er etter flertallets syn å regne som at departementet tar initiativ til å utrede spørsmål om sammenslåing etter inndelingsloven § 8.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det fra departementets side forelå et slikt initiativ (jf. inndelingsloven § 8) allerede 2. juli 2015, da fylkeskommunene i brev ble bedt av statsråd Jan Tore Sanner om å innlede samtaler med sine nabofylker. Inndelingsloven § 8 inneholder ikke nærmere krav til hva som regnes som et initiativ etter loven. For øvrig mener disse medlemmer brevets ordlyd tilsier at det foreligger et initiativ:

«Med bakgrunn i Stortingets behandling av stortingsmelding nr. 14 (2014–2015), inviterer jeg alle landets fylkeskommuner og Oslo kommune til å innlede prosesser med sikte på å vurdere og avklare om det er aktuelt å slå seg sammen med nabofylker.»

Fylkeskommunene ble oppfordret til å fatte vedtak om strukturendringer i løpet av høsten 2016.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at det heller ikke i Prop. 84 S (2016–2017) avklares om Nord-Norge skal deles inn i ett eller to fylker. Departementet skriver tvert imot at det legges opp til å fremme en proposisjon om saken senest våren 2018, altså ett år fram i tid.

Etter at en slik vurdering er foretatt, og før det legges fram en proposisjon for Stortinget om saken, vil det etter flertallets syn etter inndelingsloven § 9 være nødvendig å la fylkestingene i Nordland, Troms og Finnmark få uttale seg om sammenslåing.

Flertallet viser til at på tross av at regjeringen i Prop. 84 S (2016–2017), lagt fram 5. april 2017, ville vurdere spørsmålet om fylkesstrukturen nærmere og skissere en proposisjon om dette våren 2018, velger regjeringen en måned senere, 11. mai 2017, i Kommuneproposisjonen for 2018 (Prop. 128 S (2016–2017)), å fremme forslag om at Finnmark og Troms slås sammen til en ny fylkeskommune. Forslaget ble tatt opp under behandlingen av Innst. 385 S (2016–2017), jf. Prop. 84 S

(2016–2017), den 8. juni 2017, og et flertall på Stortinget støttet forslaget om at Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune slås sammen fra 1. januar 2020.

Fylkestingene i Nordland, Troms og Finnmark har ikke fått uttale seg om regjeringens forslag jf. inndelingsloven § 9, der det heter: «I saker om samanslåing eller deling må kommunestyret eller fylkestinget sjølv uttale seg.» Flertallet merker seg at på denne bakgrunn stilles det spørsmål fra flere høringsinstanser om inndelingslovens bestemmelser i § 8 og § 9 er fulgt når det gjelder Stortingets vedtak om sammenslåing av Finnmark fylke og Troms fylke.

Flertallet mener det er lite trolig at Stortinget vil behandle de øvrige fylkessammenslåingene på samme måte som for Finnmark og Troms, hvor prosessen har vært uten lokal medvirkning. Troms og Finnmark burde vært sikret samme fremgangsmåte og prosess som øvrige fylker.

Flertallet viser til at Sametinget ikke ble konsultert. Under henvisning til ILO-konvensjon nr. 169 og statens konsultasjonsavtale med Sametinget må det imidlertid legges til grunn at Sametinget hadde rett til å bli konsultert. I den forbindelse bemerker flertallet at Sametinget i ettertid har uttalt seg imot sammenslåing av Finnmark og Troms.

Flertallet viser til at Norge er folkerettslig forpliktet til å følge Europeisk charter om lokalt selvstyre. Konvensjonen ble uten forbehold ratifisert av Norge i 1989 og inneholder i sin artikkel 5 en helt egen bestemmelse om grenseendringer. Bestemmelsen har slik ordlyd:

«Artikkel 5 – Beskyttelse av lokale myndigheters grenser

Lokale myndigheters grenser skal ikke forandres uten at det berørte lokalsamfunn først er rådspurt, eventuelt ved folkeavstemning hvor loven tillater dette.»

Denne bestemmelsen må også ses i sammenheng med konvensjonens artikkel 4.6, som har slik ordlyd:

«I alle saker som direkte angår dem, skal lokale myndigheter i så god tid og på en så hensiktsmessig måte som mulig tas med på råd i planleggingen og når beslutninger skal fattes.»

Flertallet mener at det i saken om sammenslåing av Finnmark og Troms vanskelig kan ses at staten har etterlevet sine folkerettslige forpliktelser.

Flertallet viser til at Stortinget kan endre lover, men ikke la være å følge de gjeldende lover. Det er fra flere instanser uttrykt tvil rundt lovligheten av Stortingets vedtak, blant annet fra jussprofessor Eivind Smith, som mener det er begått juridiske feil. Det vises til at utredning og initiativrett ikke er oppfylt etter lovens krav, og at fylkestingene selv ikke har tatt standpunkt til et forslag om sammenslåing. Flertallet mener Stortinget

må legge manglene i saksbehandlingen om fylkessammenslåing i Troms og Finnmark til grunn for sin behandling av forslaget og vedta å oppheve fylkessammenslåingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til kommunal- og moderniseringsministerens svar av 20. august 2018 på spørsmål fra stortingsrepresentant Sandra Borch, jf. Dokument 15:2051 (2017–2018) hvor det heter:

«I brevet fra stortingsrepresentanten heter det at § 9 fjerde ledd 'må forstås som at uttalelsen må komme etter at regjeringa har utredet og konkludert i sin innstilling i saka.' Verken bestemmelsens ordlyd eller lovens forarbeider gir holdepunkter for at det må innfortolkes et slikt krav om tidspunktet for når uttalelsen skal gis. Lovens ordlyd og forarbeider inneholder heller ingen holdepunkter for at det ikke vil være tilstrekkelig at fylkestinget gis anledning til å uttale seg om flere relevante sammenslåingsalternativer. Ordlyden i § 9 fjerde ledd stiller kun to krav. Før det første skal de fylkeskommunene saken gjelder 'få uttale seg'. For det andre må uttalelsen foreligge 'før det blir gjort vedtak'. Jeg mener det derfor ikke er grunnlag for stortingsrepresentantens tolkning av inndelingslovens bestemmelse om fylkestingets uttalelse. Det kan ikke utledes av § 9 et lovkrav om at fylkestinget må uttale seg om saken etter at regjeringen har gitt innstilling i saken.»

Disse medlemmer mener reglene i inndelingsloven er fulgt, og at sammenslåingsvedtaket således er i tråd med inndelingsloven.

Disse medlemmer peker på at prosessen forut for sammenslåingen av Troms og Finnmark fylkeskommuner ikke har skilt seg fra de andre sammenslåingsvedtakene når det gjelder lokal medvirkning. Initiativet som ble tatt ved brev til fylkeskommunene i 2015 er det samme, og departementets saksutredning er den samme. Videre fattet alle fylkeskommunene vedtak om deres syn på strukturendring i løpet av høsten 2016, slik de var oppfordret til. Regjeringens forslag om nye fylkeskommuner ble fremmet 5. april 2017 i Prop. 84 S (2016–2017), mens forslaget om sammenslåing av Troms og Finnmark ble fremmet 11. mai 2017 i Kommuneproposisjonen for 2018 (Prop. 128 S (2016–2017)). Forskjellen på prosessen forut for vedtaket om sammenslåing av Troms og Finnmark, og de andre vedtakene om sammenslåing av fylkeskommuner, var altså kun at forslaget om sammenslåing av Troms og Finnmark ble fremmet vel en måned senere. Det var ikke lagt opp til en prosess der noen av fylkeskommunene skulle uttale seg etter at regjeringen hadde fremmet sine forslag.

Disse medlemmer mener at en sammenslåing av fylkene i seg selv ikke er en sak hvor det er konsultasjonsplikt. Disse medlemmer legger til grunn at departementet konsulterer Sametinget om andre saker som oppstår i forbindelse med regionreformen, og som

kan påvirke samiske saker direkte. Dette gjelder f.eks. saken om hvilke endringer som må gjøres i finnmarksloven som en følge av sammenslåingen av Finnmark og Troms.

Disse medlemmer viser til at Norge er folkerettslig forpliktet til å følge Europeisk charter om lokalt selvstyre, som i artikkel 5 blant annet stadfester at lokale myndigheter skal rådspørres ved endring av lokale myndigheters grenser. Disse medlemmer mener dette kravet er ivaretatt i denne saken ved at alle fylkeskommunene ble oppfordret til, og fattet vedtak om, regional struktur høsten 2016. Disse medlemmer viser videre til at prinsippet om lokalt selvstyre ble nedfelt i Grunnloven ved vedtakelse av § 49 nytt andre ledd i 2016. Et flertall av medlemmene i kontroll- og konstitusjonskomiteen uttalte da følgende (jf. Innst. 182 S (2015–2016)):

«Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil avslutningsvis gjenta forutsetningen om at ovennevnte drøftelse helt og holdent begrenser seg til primærkommunens stilling overfor statlig myndighet og at ingen andre lokale ordninger, samarbeidskonstruksjoner eller forvaltningsnivåer omfattes av grunnlovsbestemmelsen. Kommunenes antall og geografiske inndeling vil forbli et statlig ansvar.»

Spørsmål om struktur

Komiteen viser til at Stortinget 8. juni 2017, jf. Innst. 385 S (2016–2017), vedtok en ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå. Videre viser komiteen til at Stortinget 7. desember 2017, jf. Innst. 49 S (2017–2018), behandlet en rekke forslag om å omgjøre sammenslåingsvedtakene av 8. juni 2017. Ingen av forslagene fikk flertall i Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at i forbindelse med debatten om trontalen 4. oktober 2018 behandlet Stortinget følgende forslag fremsatt av Arbeiderpartiet:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at gode og frivillige prosesser skal være utgangspunkt for endringer av fylkesstrukturen. Fylkessammenslåinger skal bygge på frivillighet. I de tilfeller der fylker selv ikke ønsker det, gjennomføres ikke sammenslåingene.»

Komiteen viser til at forslaget ikke fikk flertall i Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Stortinget 8. juni 2017 vedtok en ny fylkesstruktur fra 1. januar 2020, der landet får 10 nye fylkeskommuner og Oslo kommune med fylkeskommunale oppgaver. Vedtakene i Stortinget er forankret i behandlingen av Meld. St. 22 (2015–2016) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver, Prop. 84 S (2016–

2017) Ny inndeling av regionalt folkevalt nivå, Prop. 128 S (2016–2017) Kommuneproposisjonen 2018, i tillegg er vedtakene forankret i en skriftlig avtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Den 7. desember 2017 behandlet Stortinget forslag om å omgjøre samtlige vedtak om sammenslåing. Disse forslagene fikk ikke flertall. Høsten 2018 fremmet Arbeiderpartiet forslag om omgjøring av vedtak om nye fylker i forbindelse med trontaledebatten 4. oktober 2018, heller ikke dette forslaget fikk flertall i Stortinget.

Disse medlemmer viser til statsrådets brev til komiteen av 6. november 2018 og vil understreke at regionreformen er forankret i et flertall på Stortinget. De nye fylkene vil etter 2020 få mer makt og myndighet og fylkeskommunene vil bli styrket som demokratisk arena.

Disse medlemmer vil understreke at regionreformen er en landsomfattende helhet, og viser til Hagen-utvalgets utredning Regionreformen – Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene, hvor generalistprinsippet legges til grunn, og hvor minste fylkeskommune blir styrende for oppgaveoverføringen.

Disse medlemmer mener at dersom enkelt-sammenslåinger tas ut av reformen, endrer det forutsetningene for blant annet overføring av oppgaver og arbeidet med å tilpasse statlige strukturer til de nye regionene.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at fylkeskommunene nå får ro til å fortsette det viktige arbeidet fram mot 2020. Tiden er knapp, og mange avgjørelser skal tas regionalt.

Disse medlemmer støtter ikke de fremlagte representantforslagene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg regjeringens argumentasjon om at generalistprinsippet ligger til grunn for Hagen-utvalgets utredning, og vil påpeke den store differansen mellom Hagen-utvalgets anbefalinger og regjeringens forslag. Disse medlemmer mener det er beklagelig at det ikke er foreslått å overføre flere og større oppgaver. Disse medlemmer mener dagens fylker er store nok til å overta flere statlige oppgaver, og viser til at de respektive partier i behandlingen av Meld. St. 22 (2015–2016) har foreslått større oppgaveoverføring til fylkene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Representantforslag 39 S (2017–2018) og Innst. 49 S (2017–2018), der flertallet har gått mot tvangssammenslåing av fylker. Flertallet mener tvangssammenslåing er et ekstremt dårlig grunnlag for et velfungerende regionalt demokrati.

Flertallet viser til at Høyre og Fremskrittspartiet også i pågående prosesser gjentar at det er deres mål å legge ned fylkene, og de ser på regionreformen som et skritt på den vegen. Flertallet mener det ikke inngir tillit verken til prosess eller forslag. Flertallet mener det er feil å etablere store regioner uten felles identitet i befolkningen mot befolkningens og det regionale nivåets ønske. Flertallet viser også til at regjeringens forslag til nye oppgaver på ingen måte godtgjør behovet for større fylker.

Flertallet mener tvangssammenslåingene av Finnmark og Troms og av Østfold, Akershus og Buskerud bør oppløses straks. Videre må de andre tvangssammenslåtte fylkene gis mulighet til å etter egen beslutning bestå som eget fylke.

Flertallet mener de fylker som ber om omgjøring av tvangsvedtak de er omfattet av, skal få slike søknader innvilget.

Flertallet vil derfor støtte forslagene i henholdsvis Representantforslag 3, 4 og 25 S (2018–2019).

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak om oppheving av sammenslåing av Troms og Finnmark fylker.»

«Stortinget ber regjeringen fremme sak om oppheving av sammenslåing av Østfold, Akershus og Buskerud fylker.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at fylkestingene i Hedmark, Oppland, Sogn og Fjordane, Hordaland, Vestfold og Telemark gjør vedtak om hvorvidt de ønsker at vedtatte fylkessammenslåinger skal oppheves. I de tilfeller der ett eller begge fylkesting gjør vedtak om at de ønsker at vedtatte fylkessammenslåinger skal oppheves, bes regjeringen fremme sak til Stortinget om oppheving av disse fylkessammenslåingene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til rapport 2017:5 om samfunnssikkerhet og beredskap på Østlandet, som NIVI har utarbeidet på vegne av Difi, hvor det heter:

«Viken medfører økt kompleksitet og etterlater et inntrykk av at samfunnssikkerhet og beredskap ikke ble vurdert da ny struktur for fylkeskommunen og fylkesmannsembetene ble bestemt for østlandsområdet.»

Flertallet mener det er beklagelig at regionreformen medfører at organiseringen av statlige etater fragmenteres ytterligere. Flertallet tar vurderingene fra informantene i rapporten på største alvor og mener det er kritikkverdig at den faglige vurderingen rundt beredskaps- og sikkerhetshensyn ikke har vært ivarettatt i arbeidet med regionreformen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at kommunal- og moderniseringsministeren i vedlagt brev av 6. november 2018 har en særskilt omtale av Viken og beredskap. Der vises det blant annet til at regjeringen ved sammenslåingen av fylkesmannsembetene både vektla hensynet til mest mulig sammenfallende struktur med fylkeskommunene, og hensynet til samhandling med 10 andre statsetater som politi- og beredskapssetatene. Jf. omtalen i Meld. St. 6 (2018–2019) Oppgaver til nye regioner er Kommunal- og moderniseringsdepartementet i gang med å gjennomgå regional stats inndeling, der dette er logisk. Et av temaområdene i gjennomgangen er samordning av samfunnsikkerhet og beredskap.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Dokument 8:3 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Borch, Geir Adelsten Iversen, Heidi Greni, Willfred Nordlund og Trygve Slagsvold Vedum om oppheving av sammenslåing av Troms og Finnmark fylkeskommuner – vedtas ikke.

Forslag 2

Dokument 8:4 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Ole André Myhrvold, Per Olaf Lundteigen, Heidi Greni, Willfred Nordlund og Trygve Slagsvold Vedum om oppheving av vedtak om sammenslåing av fylkeskommunene Østfold, Akershus og Buskerud – vedtas ikke.

Forslag 3

Dokument 8:25 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Åslaug Sem-Jacobsen, Kjersti Toppe, Emilie Enger Mehl, Bengt Fasteraune, Heidi Greni, Willfred

Nordlund, Trygve Slagsvold Vedum og Steinar Ness om mulighet for oppheving av vedtak om sammenslåing av fylkeskommunene Hedmark og Oppland, Sogn og Fjordane og Hordaland, Vestfold og Telemark – vedtas ikke.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I–III fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteens tilråding IV fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslagene og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen fremme sak om oppheving av sammenslåing av Troms og Finnmark fylker.

II

Stortinget ber regjeringen fremme sak om oppheving av sammenslåing av Østfold, Akershus og Buskerud fylker.

III

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at fylkestingene i Hedmark, Oppland, Sogn og Fjordane, Hordaland, Vestfold og Telemark gjør vedtak om hvorvidt de ønsker at vedtatte fylkessammenslåinger skal oppheves. I de tilfeller der ett eller begge fylkesting gjør vedtak om at de ønsker at vedtatte fylkessammenslåinger skal oppheves, ber regjeringen fremme sak til Stortinget om oppheving av disse fylkessammenslåingene.

IV

Dokument 8:29 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å stanse tvangssammenslåing av fylker – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 29. november 2018

Karin Andersen

leder

Kjell-Idar Juvik

ordfører

VEDLEGG 1**Brev fra kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråd Monica Mæland til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 6. november 2018****Dokument 8:3, 4, 25, og 29 S (2018-2019) Representantforslag om vedtak om sammenslåing av fylkeskommuner**

Jeg viser til oversendelser av fire representantforslag fra Kommunal- og forvaltningskomiteen om sammenslåing av fylkeskommuner, hvor det bes om min vurdering av forslagene.

Forslagene fra komiteen

Dok 8:3 og 8:4 foreslår at Stortinget skal be regjeringen fremme en sak om oppheving av hhv. sammenslåing av Troms og Finnmark fylker, og sammenslåing av Østfold, Akershus og Buskerud. Dok 8:25 foreslår at Stortinget skal be regjeringen legge til rette for at fylkestingene i Hedmark, Oppland, Sogn og Fjordane, Hordaland, Vestfold og Telemark gjør vedtak om hvorvidt de ønsker at vedtatte fylkessammenslåinger skal oppheves. I de tilfeller der ett eller begge fylkesting gjør vedtak om at de ønsker at vedtatte fylkessammenslåinger skal oppheves, bes regjeringen fremme sak til Stortinget om oppheving av disse fylkessammenslåingene. Dok 8:29 foreslår at Stortinget skal be regjeringen legge fram forslag om oppheving av samtlige sammenslåinger med unntak av Trøndelag og Aust- og Vest-Agder.

Bakgrunn

Stortinget vedtok 8. juni 2017 en ny fylkesstruktur fra 1.1.2020, der landet får 10 fylkeskommuner og Oslo kommune med fylkeskommunale oppgaver. Vedtakene i Stortinget er forankret i en skriftlig avtale mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Den 8. desember 2017 behandlet Stortinget forslag om å omgjøre samtlige vedtak om sammenslåing. Disse forslagene fikk ikke flertall.

Stortinget vedtok 11. juni 2018 at rikets seks nye fylker skal hete Viken, Innlandet, Vestfold og Telemark, Agder, Vestland og Troms og Finnmark eller Romsa ja Finnmarku eller Tromssa ja Finnmarkku.

Den nye strukturen gir en minstestørrelse på fylkene på om lag 240 000 innbyggere. Minstestørrelsen og antallet fylker oppgavene skal fordeles på, har betydning for hvilke oppgaver fylkeskommunene kan utføre på en god og effektiv måte. Fylkeskommuner med flere innbyggere gir grunnlag for styrket kapasitet og kompetanse til å utføre oppgavene i fylkeskommunene, og større budsjetter å prioritere oppgavene innenfor.

Stortingets fastsettellesmyndighet

Inndelingsloven kapittel II gir regler for hvem som har myndighet etter loven til å treffe ulike grenseendringsvedtak. Det framgår av § 4 at «Stortinget gjør vedtak om samanslåing av fylke». I flere av forslagene foreslås det at regjeringen bes legge fram forslag om oppheving av sammenslåingsvedtakene for Stortinget.

Det er Stortinget som etter inndelingsloven har myndighet til å fatte vedtak om sammenslåing av fylker, og til å oppheve eller endre slike vedtak. Ønsker Stortinget å endre sine vedtak om sammenslåing av fylkeskommuner, kan Stortinget gjøre det uten at regjeringen først har fremmet et endringsforslag. Fylkesnavnene er vedtatt som lov, og endring av fylkesnavnene må skje ved en lovendring, etter forslag fra regjeringen eller et representantforslag.

Oppgaver til nye regioner

24. september presenterte KrF og regjeringspartiene en enighet om oppgaveoverføring og regionreform. Enigheten innebærer også at den vedtatte strukturen med 11 fylker ligger fast.

Fredag 19. oktober 2018 la jeg frem Meld St. 6 (2018–2019) *Oppgaver til nye regioner* som utdyper denne enigheten. Her framkommer det at regjeringen vil styrke fylkeskommunene som samfunnsutviklere, slik at de får flere virkemidler til å utvikle eget fylke i ønsket retning. Fylkeskommuner som legger til rette for at flere kommer i jobb, at bedrifter får tak i den arbeidskraften de trenger, og at flere jobber skapes, gir attraktive regioner og styrket vekstkraft.

Færre og sterkere fylkeskommuner gir grunnlag for å overføre makt og myndighet til det regionale folkevalgte nivået, slik at beslutninger tas nærmere innbyggerne. Regjeringen har lagt til grunn den fylkesstrukturen Stortinget vedtok 8. juni 2017 når den har vurdert hvilke oppgaver som egner seg for det fylkeskommunale nivået. Flere av de nye oppgavene til fylkeskommunene forutsetter større og færre enheter enn i dag, for å ha nødvendig kapasitet og kompetanse i organisasjonen til å løse oppgavene på en god måte.

Regjeringen vil gi fylkeskommunene større ansvar innenfor områder der fylkeskommunen har gode forutsetninger for å drive samfunnsutvikling. Nye oppgaver innenfor samferdsel, næringsutvikling, landbruk, forskning, folkehelse, kompetanse og kultur vil styrke fylkeskommunenes samfunnsutviklerrolle på en god måte. Dette er områder der fylkeskommunene allerede har oppgaver og kompetanse. De nye oppgavene vil gi

flere verktøy i arbeidet for en god regional utvikling, og gir fylkeskommunene et større handlingsrom til å prioritere hvordan de løser oppgavene. Målet om fylkeskommunene som sterkere regionale samfunnsutviklere, følges også opp ved at regjeringen vurderer om ytterligere oppgaver kan overføres fra statsforvaltningen til fylkeskommunene.

Å samle flere virkemidler hos fylkeskommunene, kan også gi en mer effektiv forvaltning og et mer oversiktlig tilbud for innbyggere og næringsliv. Overføring av oppgaver til fylkeskommunene som gir en klar oppgavefordeling, vil redusere byråkratiet og øke effektiviteten. Stortinget vedtok våren 2018 en ny kommunelov. Å legge oppgavene til et forvaltningsnivå nærmere innbyggerne, er i tråd med nærhetsprinsippet som kommer til uttrykk i den nye kommuneloven § 2-2. Desentralisering av oppgavene vil gi innbyggerne større mulighet for innflytelse på utviklingen i sin region og på den konkrete oppgaveutførelsen.

Regjeringen forutsetter at tildelingen av nye oppgaver til fylkeskommunene skal skje etter generalistkommuneprinsippet, og at alle fylkeskommuner skal ha ansvaret for de samme oppgavene. Dette innebærer at fylkesstrukturen og størrelsen på den minste fylkeskommunen, er avgjørende for hvilke oppgaver som kan overføres fra statsforvaltningen til fylkeskommunene. Dersom noen av de vedtatte sammenslutningene reverseres, må derfor regjeringen vurdere å legge fram en ny sak for Stortinget med endringer i de oppgaver som nå er foreslått lagt til de nye fylkeskommunene.

Nærmere om sammenslåingen av Troms og Finnmark (Jf. Dok 8:3 S)

Forslagsstillerne viser til at det er stilt spørsmål ved lovligheten av vedtaket om sammenslåing av Troms og Finnmark. Jeg har redegjort for departementets syn på dette i svar på spørsmål fra representant Sandra Borch av 20.08.2018. I brevet framgår det blant annet at regjeringen la fram forslag om sammenslåing av Troms og Finnmark fylkeskommuner i Kommuneproposisjonen 2018 (Prop. 128 S (2016–2017)). Her ble det vist til avtale inngått mellom partiene Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre på Stortinget om at Finnmark og Troms slås sammen, mens Nordland består som eget fylke. Forslaget var utredet og nærmere begrundet i kommuneproposisjonen, se side 27 flg.

Det følger av inndelingsloven § 9 at fylkestingene skal få uttale seg før det blir gjort vedtak om sammenslåing. I proposisjonen er fylkestingenes vedtak gjengitt. Det framgår at Finnmark hadde fattet vedtak om at fylkeskommunen fortsatt ønsket å bestå som egen fylkeskommune, mens Troms fylkeskommune primært ønsket en sammenslåing av de tre nordnorske fylkeskommunene. Stortinget var altså kjent med synspunktene

fra Finnmark og Troms fylkesting da sammenslåingsvedtaket ble fattet.

Forslagsstillerne mener videre at saken ikke var underlagt ordinær komitébehandling. Jeg viser her til «Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Kommuneproposisjonen 2018», Innst. 422 S (2016–2017), der saken er behandlet. Jeg viser også til at sammenslåingen er omtalt i innstillingen fra kommunal- og forvaltningskomiteen om «Ny inndeling av regionalt folkevalt nivå», Innst. 385 S (2016–2017), der flertallet i komiteen «viser for øvrig til Kommuneproposisjonen 2018 hvor inndelingen av Nord-Norge behandles.»

Som kjent ble regjeringens forslag om sammenslåing av Finnmark og Troms i Kommuneproposisjonen 2018 stemt over som et "løst forslag" under Stortingets behandling av ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå torsdag 8. juni 2017, og ikke som del av behandlingen av kommuneproposisjonen for 2018. Det framgår av referatet at saksordfører Helge André Njøstad (FrP) uttalte i den anledning: «Ei lita presisering til at me legg inn eit laust forslag på vegner av dei fire partia slik at fylkesinndelinga i Nord-Noreg også blir teken i dag. Det låg opphaveleg i innstillinga til kommuneproposisjonen, men det ryddigaste er å ta heile regionreforma i dag. Det er bakgrunnen for at det ligg eit laust forslag på bordet i dag». Forslaget om sammenslåing av Troms og Finnmark fylkeskommuner ble altså behandlet samtidig med de andre fylkessammenslåingene i stortingssalen, selv om forslaget ikke var fremmet samtidig med forslag til de andre fylkessammenslåingene. Men forslaget hadde likevel vært underlagt ordinær komitébehandling.

Særskilt om Viken og beredskap (Jf. Dok 8:4 S)

Regjeringens vedtak om ti fylkesmannsembeter fra 1. januar 2019 gjør at den nye fylkesmannsstrukturen blir sammenfallende med den nye fylkesstrukturen, med unntak av Oslo og Viken, som blir ett embete. Ved sammenslåing av fylkesmannsembetene vektla regjeringen både hensynet til mest mulig sammenfallende struktur med fylkeskommunene, og hensynet til samhandling med andre statsetater som politi- og beredskapsstatene. Det er ikke noe nytt at de regionale statsetatene er inndelt i regioner som ikke sammenfaller med fylkesstruktur. For eksempel har Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fem regionkontorer, Kystverket fem regioner og det er fire regionale helseforetak.

Fylkesmannen har en viktig samordningsrolle overfor øvrig regional stat innenfor samfunnsikkerhet og beredskap. Fylkesmannen har et særlig ansvar for samordning og koordinering ved større hendelser. Fylkesmannen leder beredskapsrådet, som består av representanter for regionale aktører med ansvar for kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner, ledere fra politiet og øvrige nødetater, Forsvaret, Sivilforsvaret, frivillige organisasjoner, fylkeskommunen og statlige aktører

med vesentlige beredskapsoppgaver i fylket. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har informert om at fylkesberedskapsrådene var viktige for å ivareta godt samvirke og koordinering under sommerens skogbranner.

Som del av regionreformen vil regjeringen gjennomgå de regionale statsetaters inndeling i lys av ny fylkesstruktur. Formålet er å styrke mulighetene for samhandling mellom regional stat og fylkeskommunen, og innad i staten mellom ulike deler av regional stat. Avdekking av eventuelle samhandlingsutfordringer innenfor samfunnssikkerhet og beredskap med utgangspunkt i fylkesmannens samordningsrolle, står sentralt i gjennomgangen. Politiet, NVE, Sivilforsvaret og Statens vegvesen er blant etatene som blir intervjuet og gjennomgått i denne delstudien.

Avsluttende kommentarer

Regionreformen er forankret i et flertall på Stortinget. De nye fylkene vil etter 2020 få mer makt og myndighet og styrke fylkeskommunene som demokratisk arena. Regionreformen utgjør en helhet. Tar man enkeltsammenslåinger ut av reformen, endrer det forutsetningene for blant annet overføring av oppgaver og arbeidet med å tilpasse statlige strukturer til de nye regionene.

Jeg mener det nå er viktig at vi gir fylkeskommunene ro til å fortsette det viktige arbeidet fram mot 2020. Det er kort tid igjen, og viktige avgjørelser skal tas regionalt. Jeg opplever i mange fylker at det er stort engasjement for å få til god og samlende organisering av den nye fylkeskommunen. En ny fylkeskommune som kan styrke tilbudet til innbyggere og næringsliv. Det er det regionreformen handler om.

VEDLEGG 2**Brev fra kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråd Monica Mæland til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 21. november 2018**

Dokument 8:3, 4, 25 og 29 S (2018–2019) Representantforslag om vedtak om sammenslåing av fylkeskommuner

Svar på spørsmål fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe i forbindelse med behandling av forslag om å oppheve fylkessammenslåinger

Jeg viser til spørsmål fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe oversendt fra Kommunal- og forvaltningskomiteen 14. november 2018.

HVA ER HENSIKTEN MED Å TVANGSSAMMENSLÅ FINNMARK OG TROMS?

I Prop. 84 S (2016-2017) *Ny inndeling av regionalt folkevalt nivå* står det at departementet vil foreslå at Nord-Norge blir delt inn i ett eller to fylker. Dette vil styrke balansen mellom fylkene på landsbasis og støtte opp under samfunnsutviklingsarbeidet i Nord-Norge. Videre står det at regjeringen vil vurdere spørsmålet om fylkesstrukturen i nord nærmere før det kommer forslag om en ny inndeling. Endringer i fylkesstrukturen i Nord-Norge skal gjelde fra 1. januar 2020 – samtidig med gjennomføringen av regionreformen.

Forslaget om sammenslåingen av Troms og Finnmark fylkeskommuner ble fremmet i Prop. 128 S (2016–2017) *Kommuneproposisjonen 2018*, etter at de tre nordligste fylkeskommunene hadde uttrykt at de ønsket en avklaring samtidig med beslutning av ny inndeling for resten av landet. I kommuneproposisjonen begrunnes sammenslåingen. Blant annet vises det til at de to fylkene har et stort mangfold av og rik tilgang på naturressurser, ulike kilder til energi og store uutnyttede areal. Troms og Finnmark har et interessefelleskap som bør avspeiles i én fylkeskommune, som kan støtte opp under utviklingen for innbyggere og virksomheter. Sammenslåing og felles perspektiv i dette området kan styrke kraften og mobiliseringen i utviklingsarbeidet. Sammenslåingen vil videre sikre kapasitet og kompetanse, og legge til rette for god samhandling med regional stat, universitetet og andre viktige aktører. I tillegg vil det gi en mer helhetlig plan- og samfunnsutvikling i området. Det vil bidra til større kraft i nærings- og utdanningspolitikken, og i utvikling av kompetansepolitikken, i samarbeid med aktører regionalt og nasjonalt. Forslaget til ny inndeling av landet vil samlet sett legge grunnlag for å overføre nye oppgaver både på kort og på lang sikt.

Kommunal- og forvaltningskomiteen behandlet inndelingen i Nord-Norge sammen med øvrige forslag til sammenslåinger i regionreformen ved behandlingen av Prop. 84 S (2016–2017), jf. Innstilling 385 S (2016–2017). I innstillingen skriver flertallet i komiteen, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig folkeparti og Venstre «at med to regioner i nord med om lag 240 000 innbyggere hver, får vi en god balanse mellom fylkene».

Sammenslåingen av Troms og Finnmark er en del av en helhetlig regionreform forankret i et flertall på Stortinget. De nye fylkene vil etter 2020 få mer makt og myndighet og styrke fylkeskommunene som demokratisk arena. Den nye strukturen er en forutsetning for overføring av nye oppgaver til fylkeskommunene. Det er et viktig premiss at alle fylkeskommunene skal kunne ha det samme ansvaret. Dette innebærer at fylkeskommunestrukturen og størrelsen på den minste fylkeskommune, er avgjørende for hvilke oppgaver som kan overføres i regionreformen.

HVOR MYE ER SAMMENSLÅINGEN AV HENHOLDSVIS VIKEN OG TROMS OG FINNMARK BEREGNET Å KOSTE?

Alle fylkeskommunene som er vedtatt slått sammen, har fått utbetalt et tilskudd som skal dekke engangskostnader ved etablering av den nye fylkeskommunen.

Det har blitt utbetalt 15 mill. kroner per fylke i en fylkessammenslåing. Troms og Finnmark har dermed fått utbetalt 30 mill. kroner, mens Viken har fått utbetalt 45 mill. kroner.

Ved tidligere sammenslåinger av kommuner har de største enkeltkostnadene ofte vært knyttet til IKT. Det er ikke knyttet betingelser til bruken av midlene i fylkeskommunene.

HVILKE KONKRETE NYE OPPGAVER OG HVOR MANGE NYE ARBEIDSPASSER VIL BLI ETABLERT ELLER FLYTTET TIL FINNMARK SOM FØLGE AV REGJERINGENS OPPGAVEMELDING?

Den nye strukturen er en forutsetning for overføring av nye oppgaver til fylkeskommunene. Generalistkommuneprinsippet, det vi si at alle fylkeskommunene skal ha ansvaret for de samme oppgavene, er et viktig premiss. Dette innebærer at fylkeskommunestrukturen og størrelsen på den minste fylkeskommune, er avgjørende for hvilke oppgaver som kan overføres.

Troms og Finnmark får de samme oppgavene som øvrige fylkeskommuner. I Meld. St. 6 (2018-2019) *Opp-*

gaver til nye regioner framkommer det at regjeringen vil styrke fylkeskommunene som samfunnsutviklere, slik at de får flere virkemidler til å utvikle eget fylke i ønsket retning. Fylkeskommuner som legger til rette for at flere kommer i jobb, at bedrifter får tak i den arbeidskraften de trenger, og at flere jobber skapes, gir attraktive regioner og styrket vekstkraft.

Regjeringen vil gi fylkeskommunene større ansvar innenfor områder der fylkeskommunen har gode forutsetninger for å drive samfunnsutvikling, områder der fylkeskommunene allerede har oppgaver og kompetanse. Dette gjelder nye oppgaver blant annet innenfor samferdsel, næringsutvikling, landbruk, forskning, folkehelse, kompetanse, integrering og kultur. Dette vil gi fylkeskommunene flere verktøy i arbeidet for en god regional utvikling, og et større handlingsrom til å prioritere hvordan de løser oppgavene. Målet om fylkeskommunene som sterkere regionale samfunnsutviklere, følges også opp ved at regjeringen vurderer om ytterligere oppgaver kan overføres fra staten til fylkeskommunene.

Troms og Finnmark får i tillegg noen oppgaver som er spesifikke for Nord-Norge. Blant annet vil opp mot halvparten av midlene i tilskuddsordningen Arktis 2030, som i dag forvaltes av Utenriksdepartementet, overføres til Troms og Finnmark. Troms og Finnmark skal samarbeide med Nordland om forvaltningen. Forvaltning av tilskudd til kvensk språk og kultur overføres til Troms og Finnmark fylkeskommune. Videre skal det opprettes et sekretariat for Regionalt nordområdeforum i Vadsø.

Konkrete beregninger av økonomiske og administrative konsekvenser, herunder antall ansatte, vil bli avklart fram mot overføringstidspunktet. Det er imidlertid ingen tvil om at dette er en omfattende reform som vil berøre mange ansatte.

HVILKE VURDERINGER HAR REGJERINGEN GJORT AV OFFENTLIG SIVIL TILSTEDEVÆRELSE I ØST-FINNMARK I LYS AV DEN NYE SIKKERHETSPOLITISKE SITUASJONEN FØR STORTINGSMELDINGEN OM NYE OPPGAVER TIL FYLKENE BLE LAGT FRAM, OG HVORDAN HAR DET PÅVIRKET HVILKE OPPGAVER SOM BLIR LAGT TIL TROMS OG FINNMARK FYLKE?

Som en del av regionreformen styrker regjeringen Nord-Norge. I tillegg til at fylkeskommunene i nord får alle de oppgavene som øvrige fylkeskommuner får, så foreslår regjeringen å overføre noen særskilte oppgaver til Troms og Finnmark, jf. beskrivelse over. I tillegg oppfordres Troms og Finnmark i sammenslåingsarbeidet å ta vesentlig mer hensyn til Finnmark og Vadsø i fordeling av arbeidsplasser i den nye fylkeskommunen, særlig med henblikk på fordelingen av fylkesadministrasjonen.

Fylkesmannsembetene blir slått sammen fra 1.1.2019 for å tilpasses den nye fylkesstrukturen. For å få en god regional balanse i offentlige arbeidsplasser i regionen, valgte regjeringen å legge hovedsetet for det nye fylkesmannsembetet i Troms og Finnmark til Vadsø. For regjeringen er det viktig at lokalkunnskap om særskilte forhold i Finnmark, og ivaretagelse av saker som krever lokal tilstedeværelse i Vadsø, ikke må svekkes ved en sammenslåing.

HVILKE KONSEKVENSER FÅR SAMMENSLÅINGEN AV TROMS OG FINNMARK FOR FINNMARKSEIENDOMMEN OG HVORDAN SKAL REGJERINGEN KONKRET SIKRE AT FINNMARKINGENE FORTSATT SKAL STYRE FINNMARKSEIENDOMMEN OG FORVALTE RETTIGHETENE TIL LAND OG VANN I TRÅD MED FINNMARKSLOVEN?

Sammenslåingen av Troms og Finnmark fylkeskommuner krever at vi gjør noen tekniske endringer i finnmarksloven. Kommunal- og moderniseringsdepartementet tar sikte på å sende et forslag til endringer i finnmarksloven på høring om kort tid. Når det gjelder spørsmålet om hvem som skal styre Finnmarkseiendommen, viser jeg til at det allerede i dag er et krav etter finnmarksloven § 7 andre ledd at medlemmene og varamedlemmene i Finnmarkseiendommens styre skal være bosatt i Finnmark.

HVORDAN VIL DE REGIONALE UTVIKLINGSMIDLENE (POST OG KAP) BLI FORDELT PÅ DE NYE FYLKENE SAMMENLIGNET SITUASJONEN I DAG, GITT BEVILGNINGSNIVÅET I BUDSJETTPROPOSISJONEN FOR 2019?

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har ikke tatt stilling til hvordan de regionale utviklingsmidlene skal fordeles fra 2020. Fylkesvis fordeling fastsettes i forbindelse med de årlige statsbudsjettene.

Med utgangspunkt i regjeringens budsjettforslag for 2019, vil fire av de fem øremerkede ordningene som utgjør de regionale utviklingsmidlene ikke påvirkes av endringer i fylkesstrukturen. De bedriftsrettede låne- og tilskuddsordningene, midler til inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn, og omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet, fordeles med utgangspunkt i situasjonen i den enkelte kommune uavhengig av fylkestilhørighet. Bevilgningen til Interreg fordeles basert på deltakelse i Interreg-programmer. Fordeling av midler fra kap. 553, post 60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljøer og tilgang til kompetanse, kan påvirkes av endringer i fylkesstrukturen. Ordningen utgjør 47 mill. kroner i budsjettforslaget for 2019. I dag fordeles denne posten likt mellom fylkene. Unntakene er 1) Trøndelag fylkeskommune som nå mottar støtte over 553.60 som om de var to fylkeskommuner og 2) de tre nordligste fylkene som alle mottar tre mill. kroner ekstra som følge av særskilte nordområ-

detiltak. Fordelingsmodellen for 553.60 i budsjettet for 2020 er ikke avklart.

I Meld. St. 6 (2018–2019) *Oppgaver til nye regioner* varslet regjeringen at det tas sikte på å innlemme de regionale utviklingsmidlene helt eller delvis i inntektssystemet fra 2020. Vi kommer tilbake med forslag til fordeling av midlene i statsbudsjettet for 2020.

HVORDAN VURDERER REGJERINGEN Å HA FULGT OPP
REGJERINGSPLATTFORMENS BESTEMMELSER OM Å STYRKE
LOKALDEMOKRATIET I LYS AV AT MAN SÅ LANGT HAR SETT
BORT FRA FOLKEAVSTEMNINGEN I FINNMARK, OG AT
STORTINGSVEDTAKET OM TVANGSSAMMENSLÅING AV
LANDETS LEDENDE JURIST PÅ OMRÅDET ANSES Å VÆRE
UGYLDIG?

Styrket lokaldemokrati er en viktig del av regjeringens arbeid. Et reelt lokalt selvstyre forutsetter sterke kommuner og fylkeskommuner med et bredt oppgaveansvar og tilstrekkelig handlingsrom til å prioritere i samsvar med lokale og regionale behov. Kommune- og regionreformene er derfor viktige tiltak for å styrke lokaldemokratiet.

Regjeringen har også lagt viktige rettslige rammebetingelser for dette, blant annet gjennom forslaget til den nye kommuneloven. Her styrker vi lokaldemokratiet og det kommunale selvstyret. Loven ble vedtatt av Stortinget 22. juni i år.

Styrking av lokaldemokratiet skjer likevel innenfor rammene av enhetsstaten og nasjonale fellesinteresser. Det leses blant annet ut av den nye kommunelovens formålsbestemmelse i § 1-1. Stortinget har gjennom vedtakelse av inndelingsloven fastsatt at det kan fatte vedtak om å slå sammen fylkeskommuner, også der det ikke er ønske om sammenslåing lokalt. Dette er ikke endret, og under behandlingen av forslaget om å Grunnlovsfeste det lokale selvstyre, fremkommer det av merknaden fra et flertall i kommunal- og forvaltningskomiteen i Innst. 182 S (2015–2016) at "Kommunenes antall og geografiske inndeling vil forbli et statlig ansvar."

Departementet er ikke enig med dem som hevder at vedtaket i Stortinget er ulovlig. Jeg har redegjort for dette i brev til representant Sandra Borch 20.08.18. I brevet er Stortinget gitt en grundig beskrivelse av prosessen som ledet fram til sammenslåingsvedtaket, både i fylkeskommunen, departementet og i Stortinget. Det konkluderes med at inndelingslovens krav til utredning, involvering av fylkeskommunen mv. er oppfylt.

HVORDAN SKAL REGJERINGEN KONKRET GJENNOMFØRE
TVANGSSAMMENSLÅINGEN PÅ ETT ÅR?

Det er fylkeskommunene selv som skal gjennomføre sammenslåingen. Jeg har kalt inn til første møte i fellesnemnda for sammenslåingen av Troms og Finnmark 17. desember 2018. Av hensyn til innbyggere, ansatte og næringsliv må arbeidet i fellesnemnda nå starte opp. Det haster blant annet å få oppnevnt et fylkesvalgstyre, slik at innbyggerne i Troms og Finnmark sikres sin demokratiske rett til å delta i lokalvalget i 2019.